

Roczny Plan Działania na rok: 2025

Tytuł lub zakres projektu: Dostępność i Dziedzictwo. Standardy dostępności w zabytkach

Wersja fiszki: 1

Numer i data uchwały Komitetu Monitorującego:

Informacje o instytucji opracowującej fiszkę

Instytucja: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Dane kontaktowe osoby (osób) do kontaktów roboczych: Wojciech Wróblewski, adres e-mail: Wojciech.Wroblewski@mfipr.gov.pl, nr telefonu: +48 22 273 80 04

Fiszka projektu wybieranego w sposób niekonkurencyjny

Podstawowe informacje o projekcie

Numer i nazwa Priorytetu: III Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami

Numer i nazwa działania FERS: **03.03** Systemowe wsparcie dostępności

Cel szczegółowy, w ramach którego projekt będzie realizowany

EFS+.CP4.H - Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

Typ projektu FERS: Systemowe wsparcie dostępności w wybranych sektorach

Podmiot, który będzie wnioskodawcą: Narodowy Instytut Dziedzictwa

Cel i opis projektu (w tym uzasadnienie realizacji i planowana trwałość)

Projekt *Dostępność i Dziedzictwo. Standardy dostępności w zabytkach* (dalej: Projekt) będzie odpowiadał na wyzwania wynikające z ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 ze zm.) w odniesieniu do obiektów zabytkowych, zgodnie z definicją z ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.), pełniących funkcje publiczne.

Jego celem jest **poprawa dostępności architektonicznej obiektów zabytkowych** pełniących funkcje publiczne poprzez zmniejszenie barier: prawnych, proceduralnych i metodologicznych, które utrudniają skuteczne przeprowadzenie procesu inwestycyjnego zapewnienia dostępności.

Efektem Projektu będzie wydanie **wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków, standardów, schematów** w zakresie postępowań konserwatorskich dot. zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Powyższe informacje zostaną ujęte w **podręcznikach, poradnikach i materiałach szkoleniowych**. Zostanie przygotowany **katalog rozwiązań** (w tym modeli CAD - edytowalnych cyfrowych rysunków architektonicznych) i **dobrych przykładów dla wszystkich uczestników i uczestniczek procesu inwestycyjnego** (inwestorów i inwestorek, urzędników i urzędniczek, ekspertów i ekspertek z zakresu architektury, konstrukcji, konserwacji zabytków, dostępności). Jego istotnym elementem będzie **wdrożenie** wypracowanych rozwiązań poprzez **szeroki zakres szkoleń i warsztatów**, którymi zostaną objęte **wszystkie służby konserwatorskie**. Zostaną również przedstawione propozycje zmian prawnych i dobrych praktyk proceduralnych.

Coraz częściej podnoszona jest kwestia zwiększenia efektywności współpracy służb konserwatorskich z inwestorami przy zapewnianiu dostępności zabytków dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wyzwaniem w projektowaniu i prowadzeniu robót budowlanych w obiektach zabytkowych jest poszukiwanie równowagi pomiędzy zachowaniem budynku w stanie możliwie niezmienionym a dostosowaniem go do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Projekt ma zwiększyć dostępność poprzez wsparcie osób zatrudnionych w służbach konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, poprzez zapewnienie im wiedzy, wzorców i metodologii ułatwiającej rozstrzyganie (wydawanie decyzji, postanowień, zaleceń i opinii) w sprawach dot. dostępności architektonicznej budynków zabytkowych objętych formami ochrony zabytków oraz ujętymi w gminnej ewidencji zabytków. Projekt będzie się skupiał na obiektach aktualnie użytkowanych przez podmioty publiczne (w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2240 ze zm.). Obejmie również obiekty kultu i działalności religijnej.

Projekt przewiduje wykonanie dwóch zadań. Pierwsze obejmuje rozpoznanie problemu (jego źródła, zakresu i specyfiki) oraz zgromadzenie i wytworzenie wiedzy. Drugie zadanie skupia się na odpowiednim opracowaniu uzyskanych wyników oraz wielotorowym i najefektywniejszym wdrożeniu zgromadzonej wiedzy.

Prace rozpoczną się badaniami środowiska służb konserwatorskich oraz projektantów i projektantek architektury, które mają na celu zidentyfikowanie barier utrudniających urzędnikom i urzędniczkom sprawne i skuteczne procedowanie wniosków dotyczących dostępności obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Zostanie powołana grupa konsultacyjna złożona z przedstawicieli i przedstawicielek kluczowych interesariuszy: ekspertów i ekspertek z zakresu

architektury, zapewniania dostępności, inspektorów i inspektorek urzędów konserwatorskich i samorządów gminnych oraz przedstawicieli i przedstawicielek organizacji osób z szczególnymi potrzebami. Będzie brała udział w opiniowaniu i konsultowaniu wyników analiz i wypracowywanych rozwiązań na obu etapach Projektu. Stanie się forum dyskusji i uzgodnień służących temu, aby propozycje opracowane przez ekspertów i ekspertki najlepiej odpowiadały wymogom osób o szczególnych potrzebach. Jednocześnie postulaty będą dostosowane do specyfiki pracy służb konserwatorskich i wszystkich uczestników i uczestniczek procesu zapewniania dostępności w obiektach zabytkowych. Dodatkowo, kluczowe wyniki Projektu zostaną skonsultowane z Radą Dostępności, w tym wnioski wynikające z analiz prawnych i case studies oraz projekt wytycznych GKZ. Będzie to miało istotne znaczenie dla walidacji wyników prac eksperckich.

Takie podejście zapewni nie tylko uspołecznienie i międzysektorowość procesu, lecz przede wszystkim pozwoli na lepsze dostosowanie produktów Projektu do potrzeb finalnych odbiorców i odbiorczyń projektowanych rozwiązań (osób ze szczególnymi potrzebami) jak i możliwości ich stosowania przez środowisko służb konserwatorskich. Rozpoznane zostaną procedury i stan prawny dotyczące procesu zapewniania dostępności zabytków w wybranych krajach europejskich. Ponadto będą wytypowane obiekty, w Polsce i za granicą, w których wzorcowo zapewniono dostępność przy zachowaniu ich wartości zabytkowych.

W oparciu o zgromadzone dane zostaną przeprowadzone dwie analizy: analiza prawna i analiza przykładów. Pierwsza będzie skupiała się na identyfikacji i analizie obowiązujących uwarunkowań prawnych dotyczących zapewniania dostępności obiektów zabytkowych, w tym przepisów Prawa Budowlanego, a zwłaszcza działań służb konserwatorskich wydających decyzje administracyjne, uzgodnienia, opinie i zalecenia konserwatorskie w toku procesu inwestycyjnego. Na podstawie dokonanej analizy stanu prawnego w Polsce oraz rozwiązań zagranicznych, przedstawimy propozycje lepszego wykorzystania obowiązujących procedur. Planowane jest

przygotowanie rekomendacji zmian prawnych i dobrych praktyk proceduralnych dla usprawnienia i zwiększenia efektywności procesu zapewniania dostępności. Wynikiem projektu ma być wydanie przez Generalnego Konserwatora Zabytków wytycznych w zakresie zapewniania dostępności zabytków. Wytyczne są wewnętrznym instrumentem ochrony zabytków w administracji rządowej. W ramach koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków Generalny Konserwator Zabytków może ustalać ogólne kierunki ich działania, wydawać instrukcje i wytyczne określające sposób ich postępowania. Wytyczne Generalnego Konserwatora Zabytków są zbiorem zasad dotyczących ochrony, konserwacji i restauracji zabytków w Polsce. Chociaż adresowane są do Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, korzystać z nich mogą również inne podmioty zaangażowane w ochronę i opiekę nad zabytkami – właściciele i właścicielki, zarządcy i zarządczynie zabytków, inwestorzy i inwestorki, projektanci i projektantki, wykonawcy i wykonawczynie prac przy zabytkach.

Analiza przykładów będzie polegała na zbadaniu wybranych case studies pod kątem zapewnienia dostępności i zachowania wartości zabytkowych. Dla każdego obiektu zostaną wykonane dwie analizy dotyczące: poziomu i sposobów zapewnienia dostępności oraz zachowania wartości istotnych pod względem konserwatorskim. Następnie zespół opracuje pozyskane dane pod kątem zastosowanych rozwiązań i ich przydatności w innych obiektach zabytkowych.

Informacje zebrane w czasie powyższych prac badawczych posłużą do stworzenia materiałów, które zostaną wykorzystane w drugiej części Projektu. Projekt obejmie wypracowanie:

- wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków;
- propozycji zmian prawnych;
- dobrych praktyk proceduralnych postępowania konserwatorskich dot. zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami i schematów ich wykorzystania;

- schematów oceny dokumentacji architektoniczno-budowlanej w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami przy poszanowaniu wartości historycznych w ramach postępowań konserwatorskich;
- dwutomowej publikacji:
 - podręcznika/poradnika zawierającego standardy optymalnego zapewnienia dostępności obiektów zabytkowych pełniących funkcje publiczne i sakralne. Publikacja będzie zawierała m.in. katalog rozwiązań architektonicznych (w tym modeli CAD) oraz wskazówki dla urzędników i urzędniczek, projektantów i projektantek oraz inwestorów i inwestorek;
 - katalogu dobrych praktyk i przykładów właściwego zapewnienia dostępności wybranych zabytków.

Materiały wypracowane w ramach Projektu będą spełniać wymagania Standardów dostępności dla polityki spójności 2021-2027.

Przewiduje się przeprowadzenie szkoleń w każdym województwie, przedstawiających wypracowane wytyczne, standardy i schematy, zgromadzone dobre praktyki i case studies, dla osób zatrudnionych w służbach konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Celem jest przeszkolenie dominującej większości urzędników i urzędniczek zajmujących się kwestiami dostępności architektonicznej w ochronie zabytków. Przeprowadzenie warsztatów projektowych dla pracowników i pracowniczek służb konserwatorskich, administracji architektoniczno-budowlanej oraz projektantów i projektantek z zakresu architektury dla każdego województwa. Podczas warsztatów zaprezentowane będą wyniki Projektu. Odbędą się również warsztaty świadomościowe, uwrażliwiające na kwestie związane z dostępnością. Powyższe działania zostaną uzupełnione innymi formami edukacyjnymi i promującymi efekty Projektu, np. webinariami lub prelekcjami.

W długofalowej perspektywie Projekt ma zwiększyć dostępność obiektów zabytkowych pełniących funkcje społeczne oraz zweryfikować i usprawnić metodykę systemowego wsparcia służb konserwatorskich w Polsce w tym zakresie.

Szczegółowy opis działań przewidzianych w ramach Projektu jest wyszczególniony w punkcie Zadania.

Uzasadnienie wyboru projektu w sposób niekonkurencyjny oraz wyboru podmiotu, który będzie wnioskodawcą

Projekt ma charakter systemowy i wdrożeniowy. Jest odpowiedzią na coraz częściej pojawiające się trudności związane z koniecznością pogodzenia dostosowania obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami z wymogami polityki ochrony zabytków. Ma za zadanie wzmocnić i usprawnić działania administracji publicznej w tym zakresie.

Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) jest największą w Polsce instytucją kultury zajmującą się zabytkami i dziedzictwem kulturowym. Od ponad 60 lat współpracuje ze środowiskami konserwatorskimi i architektoniczno-budowlanymi. Zapewnia eksperckie i opiniodawcze wsparcie dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz innych instytucji publicznych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. NID zatrudnia specjalistów i specjalistki zarówno w Warszawie, jak i w oddziałach oraz pracowniach terenowych w każdym województwie. Misją NID jest tworzenie podstaw dla zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń. Statutowym działaniem NID jest wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony oraz konserwacji zabytków, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie. Jednym z głównych zadań NID jest wsparcie merytoryczne służb konserwatorskich.

NID jest właściwą instytucją do realizacji Projektu ze względu na cele statutowe, usytuowanie systemowe oraz wieloletnie, unikatowe doświadczenie w projektach służących ochronie i popularyzacji zabytków, w tym międzynarodowych. Współpracuje od wielu lat zarówno ze służbami konserwatorskimi, stanowiąc dla nich zaplecze eksperckie, jak i samorządami, właścicielami i właścicielkami zabytków oraz podmiotami społecznymi - a zwłaszcza społecznymi opiekunami i opiekunkami zabytków i organizacjami pozarządowymi.

Eksperci i ekspertki NID opracowują rekomendacje oraz prowadzą projekty dotyczące modelowych, kompleksowych działań w obszarze włączania w zadania administracji publicznej ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim. Ponadto współpracują z organizacjami zagranicznymi i reprezentują Polskę na forach międzynarodowych (UNESCO, ICOMOS). W strukturze Instytutu działają m. in.: Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji, Koordynatorzy ds. Dziedzictwa Niematerialnego. W NID powstało wiele podręczników, poradników i opracowań, bardzo dobrze ocenianych przez użytkowników, użytkowniczki i środowisko eksperckie, np. *Dziedzictwo obok Mnie - poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach*, *Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji*. Publikacje, w darmowej wersji elektronicznej, są dostępne na stronie NID (<https://ksiegarnia.nid.pl>).

Z uwagi na stałą współpracę ze służbami konserwatorskimi NID ma również unikatową możliwość zidentyfikowania ich potrzeb i problemów. Kontakt z tym środowiskiem umożliwia NID dotarcie ze szkoleniami do wszystkich pracowników i pracowniczek służb konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, co pozwoli na profesjonalizację kadr konserwatorskich w przedmiotowym zakresie.

NID od kilku lat podejmuje również problematykę dostępności obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wskazać tu należy m.in. na zorganizowaną w listopadzie 2021 r. konferencję *Zabytki dla wszystkich. Dostępność obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi*

potrzebami oraz współorganizowaną z polskim komitetem ICOMOS w maju 2022 r., konferencję *Dostosowanie zabytków do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami – przepisy, zasady, dobre praktyki*. Ponadto wydano publikację *Dostępność architektoniczna obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami*, która jest w trakcie aktualizowania. W od 2024 roku, w konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków *Zabytek Zadbane*, który prowadzi NID, utworzono nową kategorię - *Zabytek dostępny* - dedykowaną właściwemu dostosowaniu obiektów dziedzictwa dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Dzięki realizacji ww. przedsięwzięć NID zbudował na przestrzeni lat **doświadczony zespół**, który **gwarantuje profesjonalną realizację działań projektowych**.

Główne zadania przewidziane do realizacji w projekcie, ze wskazaniem (o ile dotyczy): grup docelowych, planowanych terminów realizacji zadań oraz szacunkowych kosztów ich realizacji (w tym jako % budżetu projektu (kosztów bezpośrednich))

Zadanie 1 - Identyfikacja i analiza problemu braku zapewnienia dostępności zabytkowych obiektów użyteczności publicznej

Pierwsza część Projektu ma na celu identyfikację i analizę problemu i zgromadzenie wiedzy niezbędnej do wypracowania rozwiązań służących zwiększeniu dostępności obiektów zabytkowych.

Etap 1 - Wielotorowe rozpoznanie problemu:

- wyznaczenie kryteriów doboru kategorii obiektów będących przedmiotem Projektu i dobranie metodologii badawczej;
 - wstępnie zostały wydzielone poniższe kategorie typologiczne:
 - Obiekty wykorzystywane przez podmioty publiczne:

- urzędy;
- szkoły i pozostałe placówki oświaty;
- placówki ochrony zdrowia;
- placówki opieki i usług społecznych;
- jednostki szkolnictwa wyższego i nauki;
- instytucje kultury.
- obiekty kultu i działalności religijnej;
- Cel: po opracowaniu typologii, stworzenie kryteriów doboru budynków zabytkowych do Projektu. Wybranie metodologii dalszych analiz.
- analiza danych zastanych;
 - Cel: zebranie dotychczasowej wiedzy w zakresie dostępności architektonicznej w obiektach pełniących funkcje budynków użyteczności publicznej w wyznaczonych kategoriach. Analiza dokumentów i opracowań dot. zapewnienia dostępności obiektów zabytkowych. Kwerenda dostępnej literatury i badań.
- badanie środowiska urzędników i urzędniczek zajmujących się ochroną zabytków;
 - Cel: zbadanie barier prawnych, proceduralnych, wiedzy i metodologii dotyczących postępowań w zakresie dostępności obiektów zabytkowych.
 - Grupa badana: pracownicy i pracowniczki służb konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym odpowiedzialni za procedowanie wniosków dotyczących inwestycji w budynkach zabytkowych.
- Badanie środowiska osób zajmujących się architekturą

- Cel: zbadanie barier prawnych, proceduralnych, wiedzy i metodologii dotyczących zapewniania dostępności obiektów zabytkowych i postępowań w tym;
- Grupa badana: projektanci i projektantki z zakresu architektury posiadający uprawnienia projektowe.
- analiza doborowa;
 - Opis: przeprowadzenie analizy w celu wyboru:
 - krajów, w których proces udostępniania obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami jest prowadzony sprawnie i skutecznie.
 - obiektów zagranicznych i polskich, w których w modelowy sposób zapewniono dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami przy równoczesnym poszanowaniu i zachowaniu substancji zabytkowej.
 - Cel: zgromadzenie bazy wiedzy do dalszej pracy rozpoznawczej.
- powołanie grupy konsultacyjnej, składającej się z przedstawicieli i przedstawicielek środowisk osób ze szczególnymi potrzebami, służb konserwatorskich, samorządów gminnych i projektantów i projektantek architektury, w tym ekspertów i ekspertek ds. planowania uniwersalnego i wprowadzania dostępności do istniejących obiektów;
 - Cel: cykliczne konsultowanie propozycji, wyników i działań prowadzonych w ramach Projektu. Forum dyskusji i uzgodnień służących temu, aby produkty opracowane przez ekspertów i ekspertki najlepiej odpowiadały wymogom osób o szczególnych potrzebach oraz środowisku służb konserwatorskich.
Konsultacje ze środowiskiem interesariuszy i interesariuszek.

Etap 2 - Analizy

- analiza w zakresie aktów prawnych i dokumentów strategicznych odnoszących się do zapewniania dostępności obiektów zabytkowych w Polsce i za granicą (wybrane przykłady):
 - analiza uwarunkowań prawnych i dokumentów strategicznych procesu zapewniania dostępności obiektów zabytkowych – w Polsce i za granicą, z reprezentatywnych krajów europejskich (min. 3 kraje);
 - identyfikacja organów administracji publicznej mających kompetencje w procesie i interesariuszy i interesariuszek procesu;
 - identyfikacja wewnętrznych wytycznych administracji/organizacji projektantów i projektantek architektury lub/i konstrukcji w zakresie zapewniania dostępności obiektów zabytkowych w innych krajach;
 - identyfikacja barier prawnych i proceduralnych skutecznego prowadzenia procesu zapewniania dostępności obiektów zabytkowych w Polsce w zakresie: kolizji norm, kompetencji organów, zwłaszcza służb konserwatorskich i organów administracji architektoniczno-budowlanej, zapewnienia partycypacji społecznej;
 - międzynarodowe seminarium poświęcone wymianie doświadczeń w zakresie obowiązujących uwarunkowań prawnych oraz możliwych rozwiązań zapewniania dostępności zabytków w Polsce i za granicą. Rekomendujemy przeprowadzenie go w formie hybrydowej w Warszawie.
- analiza dobrych praktyk
 - przeprowadzenie wyjazdów studyjnych w Polsce i w wybranych krajach europejskich obejmujących:

- co najmniej 10 przykładów z Polski (co najmniej po jednym z każdej wybranej kategorii);
- co najmniej 5 przykładów z zagranicy (reprezentujących wskazane kategorie);
 - wstępnie przewiduje się wybranie obiektów z każdego z krajów objętych analizą prawną – zostanie to jednak zweryfikowane w czasie trwania Projektu.
- dla każdego obiektu zostanie wykonana:
 - wizyta studyjna wraz z ekspertami i ekspertkami z zakresu zapewnienia dostępności architektonicznej oraz zachowania walorów zabytkowych;
 - analiza sposobu zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami sporządzona przez ekspertów i ekspertki zapewnienia dostępności architektonicznej;
 - analiza zachowania wartości zabytkowych w kontekście działań służących zapewnieniu dostępności sporządzona przez ekspertów i ekspertki z zakresu ochrony i konserwacji zabytków;

Okres realizacji Zadania 1 – II kw. 2025 – III kw. 2026

Wstępny przewidywany koszt realizacji Zadania 1 to ok. 40% wartości projektu.

Zadanie 2 - Opracowanie wyników badań. Wzmocnienie kompetencji kadr konserwatorskich i pozostałych interesariuszy i interesariuszek Projektu poprzez publikacje i szkolenia.

Zadanie składa się z dwóch etapów. Pierwszym jest opracowanie materiałów na podstawie wyników Zadania 1, następnie wdrożenie ich. Celem zadania jest skuteczne dotarcie z efektami Projektu do pracowników i pracowniczek służb konserwatorskich i pozostałych interesariuszy i interesariuszek.

Realizacja tego zadania musi uwzględniać fakt, że tylko poprzez upowszechnienie wiedzy o wymaganiach osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności zabytków, ale i konieczności ochrony zabytków – można osiągnąć właściwe rezultaty w zakresie polityki dostępności oraz ochrony zabytków.

Założeniem Projektu jest budowanie narzędzi edukacyjnych skoordynowanych z działaniami prowadzonymi w tym zakresie przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – tak aby zapewnić spójność działań jednostek państwowych.

Etap 1 - Opracowanie wyników Zadania 1 (dalej również jako: produkty)

- przygotowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków;
- przygotowanie propozycji zmian prawnych;
- opracowanie dobrych praktyk proceduralnych postępowań konserwatorskich dot. zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami i schematów ich wykorzystania;
- opracowanie schematów oceny dokumentacji architektoniczno-budowlanej w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami przy poszanowaniu wartości historycznych w ramach postępowań konserwatorskich;
- wypracowanie standardów kompleksowej dostępności architektonicznej w obiektach zabytkowych w wyznaczonych kategoriach przy poszanowaniu wartości historycznej i oryginalnej substancji zabytkowej;
- opracowanie katalogu dobrych praktyk udostępniania obiektu zabytkowego dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- zaprojektowanie modelowych rozwiązań architektonicznych służących jako darmowa baza wiedzy i przykładów do wykorzystania w projektach architektonicznych (zostaną przygotowane rysunki

techniczne konkretnych rozwiązań wraz z darmowymi modelami CAD/BIM)

Etap 2 - Wdrożenie i upowszechnianie wyników Projektu

- wydanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków;
- przygotowanie dwutomowej publikacji:
 - tom 1 - standardy konserwatorskie;
 - Opis: opracowanie, na podstawie wniosków wynikających z Etapu 1, wskazań dot. optymalnego modelu wdrażania dostępności w obiektach zabytkowych. Przygotowanie podręcznika/poradnika zbierającego dopuszczalne rozwiązania, najważniejsze kwestie merytoryczne i prawne, zilustrowanego dobrymi przykładami.
 - Cel: przygotowanie recenzowanego podręcznika/poradnika o zapewnianiu dostępności obiektów zabytkowych w wymienionych kategoriach;
 - Grupa docelowa: służby konserwatorskie, inwestorzy i inwestorki, projektanci i projektantki z zakresu architektury, konstrukcji, instalacji i inni uczestnicy i uczestniczki procesu inwestycyjnego.
 - tom 2 - katalog dobrych praktyk;
 - Opis: analizy przykładów zbadanych w ramach Zadania 1. Case studies zostaną jednolicie opracowane w celu zebrania ich w katalog, uzupełniony np. doświadczeniami i wywiadami z uczestnikami i uczestniczkami Projektu.
 - Cel: stworzenie katalogu dobrych praktyk stanowiącego inspirację i pokazującego różne typy rozwiązań w zakresie zapewniania dostępności obiektów zabytkowych w wybranych kategoriach;

- Grupa docelowa: służby konserwatorskie, inwestorzy i inwestorki, projektanci i projektantki z zakresu architektury, konstrukcji, instalacji i inni uczestnicy i uczestniczki procesu inwestycyjnego.
- przeprowadzenie szkoleń
 - Zakres: przedstawienie produktów Projektu w sposób dostosowany do potrzeb i wymagań odbiorców i odbiorczyń (z uwzględnieniem wyników badania barier w zakresie braków wiedzy i aspektów prawnych, braku modelowych rozwiązań).
 - Cel: wsparcie pracowników i pracowniczek urzędów ochrony zabytków.
 - Grupa docelowa: pracownicy i pracowniczki służb konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.
- przeprowadzenie warsztatów świadomościowych
 - Zakres: warsztaty uwrażliwiające na problematykę dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami.
 - Cel: zwiększenie świadomości wśród pracowników i pracowniczek służb konserwatorskich.
 - Grupa docelowa: pracownicy i pracowniczki służb konserwatorskich na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz administracji architektoniczno-budowlanej i samorządów gminnych.
- przeprowadzenie warsztatów projektowych
 - Zakres: przedstawienie produktów Projektu, przetestowanie schematów prowadzenia postępowań, wymiana doświadczeń.

- Cel: zwiększenie świadomości i współpracy między organami a innymi uczestnikami i uczestniczkami procesu inwestycyjnego zapewniającego dostępność obiektów zabytkowych.
- Grupa docelowa: pracownicy i pracowniczki służb konserwatorskich i administracji architektoniczno-budowlanej, samorządy gminne, architekci i architektki i inni uczestnicy i uczestniczki procesu inwestycyjnego.
- inne formy przekazu:
 - webinary
 - Zakres tematyczny: przedstawienie i dyskusja na temat wyników przeprowadzonych analiz i badań, dyskusja i rozmowy z właścicielami i właścicielkami oraz użytkownikami i użytkowniczkami zabytków, projektantami i projektantkami projektów objętych case studies, rozmowy z ekspertami i ekspertkami, w tym z zakresu dostępności architektonicznej;
 - udział (referaty, postery, udział w panelach dyskusyjnych, itp.) zespołu projektowego w konferencjach i innych wydarzeniach tematycznych (związanych z dostępnością);
 - współpraca z partnerami instytucjonalnymi i społecznymi mające na celu promocję projektu, wypracowanych efektów, zagadnień dostępności i budowania płaszczyzn współpracy między interesariuszami i interesariuszkami;
 - angażowanie środowiska osób ze szczególnymi potrzebami w działania Projektu, m.in. przy użyciu mediów społecznościowych, spotkań focusowych i konsultacji indywidualnych, w tym w ramach grupy konsultacyjnej i posiedzeń Rady Dostępności.

- przygotowanie materiałów szkoleniowych do wykorzystania po zakończeniu Projektu.
- Zorganizowanie finalnego spotkania grupy konsultacyjnej
 - Zakres: przedstawienie wyników Projektu, podziękowania dla Partnerów oraz osób i organizacji współpracujących w ramach Projektu.
 - Grupa Docelowa: członkowie i członkinie grupy konsultacyjnej, Rady Dostępności, przedstawiciele i przedstawicielki Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Partnerzy, Organizacje zrzeszające projektantów i projektantki z zakresu architektury, budownictwa, instalacji i konserwacji zabytków, przedstawiciele i przedstawicielki urzędów zajmujących się ochroną zabytków, naukowców i naukowczyń zajmujących się zagadnieniami dostępności architektonicznej i projektowania uniwersalnego.

Okres realizacji Zadania 2 – IV kw. 2026 – III kw. 2028.

Wstępny przewidywany koszt realizacji Zadania 2 to ok. 50% wartości projektu.

Zadanie 3 – Koszty pośrednie 10%

Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?

Tak

Podmioty, które będą partnerami w projekcie, ze wskazaniem realizowanych zadań przez każdego z partnerów oraz uzasadnienie wyboru partnerów¹:

¹ W przypadku gdy nie są znane konkretne podmioty, które będą partnerami w projekcie, należy wpisać pożądane cechy partnerów oraz uzasadnić wskazanie określonych cech.

- Departament Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – koordynuje opracowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków i standardów konserwatorskich, prowadzi i nadzoruje politykę w zakresie dziedzictwa kulturowego na szczeblu ogólnokrajowym. Podczas Projektu Partner będzie współuczestniczył w wypracowaniu rezultatów Projektu z punktu widzenia polityki ochrony zabytków i zapewnienia sprawności działania służb konserwatorskich. Będzie koordynował opracowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków. Udział DOZ zapewni skuteczne i trwałe wdrożenie rezultatów Projektu.
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – państwowy fundusz celowy, działający na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ważnym obszarem działania PFRON jest realizacja zadań związanych z zapewnieniem dostępności. PFRON udziela wsparcia finansowego różnego typu podmiotom na dostosowania w zakresie dostępności. PFRON posiada wieloletnie, szerokie doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach PO WER był beneficjentem lub partnerem 13 projektów w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej OzN oraz dostępności, w tym zrealizował projekt „Kultura bez barier”, w ramach którego powstał model dostępnej instytucji kultury, który został wdrożony przez 162 instytucje kultury, był również partnerem w projekcie „Ośrodek Wsparcia Architektury Dostępnej (OWDA)”, którego głównym celem było wsparcie podmiotów publicznych w zapewnieniu dostępności architektonicznej obiektów i ich bezpośredniego otoczenia dla osób ze szczególnymi potrzebami. Jest partnerem w projektach FERS służących poprawie dostępności: „Projektowanie uniwersalnej kultury – dostępność w instytucjach kultury” oraz „Dostępny samorząd 2.0.”.

PFRON wniesie do projektu wiedzę i doświadczenie w zakresie dostępności różnego typu obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dotyczy to zwłaszcza instytucji publicznych, w szczególności instytucji kultury, również zlokalizowanych w obiektach zabytkowych. Ma także doświadczenie w projektowaniu i prowadzeniu badań w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz przygotowaniu standardów i modeli dotyczących dostępności.

Jako partner PFRON będzie uczestniczył w realizacji Zadania 1, w szczególności w projektowaniu zaplanowanych badań i analiz oraz analizie wniosków i rekomendacji, a także w realizacji Zadania 2, zwłaszcza poprzez udział w opracowaniu wyników zadania 1, w przygotowaniu programów szkoleniowych oraz produktów projektu i w upowszechnianiu wyników projektu.

- Organizacja pozarządowa reprezentująca lub związana z środowiskiem osób ze szczególnymi potrzebami, mająca doświadczenie w realizacji działań dotyczących dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dostępności architektonicznej i planowania uniwersalnego. Proponowaną rolą Organizacji byłoby prowadzenie i koordynacja prac powołanej grupy konsultacyjnej, konsultacje z osobami ze szczególnymi potrzebami, konsultowanie/opiniowanie dostępności informacyjnej opracowywanych materiałów oraz w ramach możliwości wykorzystanie jej ekspertów ds. dostępności architektonicznej w analizach. Organizacja zapewni integralność głosu i potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w Projekcie. Wsparcie w zakresie identyfikacji potrzeb i weryfikacji wypracowanych rozwiązań.

Czy projekt będzie projektem grantowym?

NIE

Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie:

I kw. 2025 r.

Przewidywany okres realizacji projektu

II kw. 2025 r. – III kw. 2028 r.

Szacowany budżet projektu

Szacowana kwota wydatków w projekcie w podziale na lata i ogółem (PLN):

- w roku 2025: 3 400 000
- w roku 2026: 2 000 000
- w roku 2027: 3 500 000
- w roku 2028: 1 500 000

ogółem: 10 400 000

Wymagany wkład własny beneficjenta (PLN): Nie

Poziom wymaganego wkładu własnego: 0%

Szacowany wkład UE (PLN): 8 582 080

Cross-financing:

Nie

Zakładane efekty projektu wyrażone wskaźnikami

Wskaźniki rezultatu

1. Liczba obszarów/sektorów dla których wprowadzono zmiany prawa lub standardy służące poprawie dostępności.²

Wartość docelowa dla projektu: 1

² rozumiane jako wydanie wytycznych GKZ

2. Wydanie publikacji zawierającej standardy konserwatorskie i katalog dobrych praktyk.

Wartość docelowa dla projektu: 1

3. Liczba osób zatrudnionych w podmiotach administracji publicznej, których kompetencje podniesiono w wyniku działań projektowych.

Wartość docelowa dla projektu: 220 os.

Wskaźniki produktu

1. Liczba przeszkolonych osób zatrudnionych w podmiotach administracji publicznej.

Wartość docelowa dla projektu: 250 os.

2. Liczba Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków objętych wsparciem projektu.

Wartość docelowa dla projektu: 15

Podpis osoby upoważnionej do podejmowania decyzji w zakresie Roczego Planu Działania

Miejscowość, data:

Podpis osoby upoważnionej:

Data zatwierdzenia fiszki w ramach Roczego Planu Działania:
(wypełnia Instytucja Zarządzająca FERS)